

Kuhu mahub kultuur?

Muinsuskaitsete vastuseis Estonia ooperimajale kavandatud juurdehitisele meenu tab mitmes mõttes tüli, mis on puhkenud Tartusse plaanitava Südalinna (SÜKU) kultuurikeskuse ümber.

Ehituseks on tarvis näpistada ruumi haljasaladelt, mis arusaadavalt ei sobi neile, kelle meelest on linnapildis niigi liiga vähe rohelist ja korraks mahaistumise kohti. Kui tartlaste suurem armastus seni pigem hoolestusse jäetud kohaliku pargi vastu näis tärkavat alles siis, kui (osa) puud ähvardas maha võtmine, siis Tallinnas on Tammsaare park, kuhu ooperimaja laiendada saaks, alles hiljuti läbinud kalli värskenduskuurigi, mis samas ei tähenda automaatselt meeldivaks vaba aja veetmise kohaks muutumist. Muidugi kehtib sama kavandatavate hoonete kohta – kas ehitised saavad ka silmale ilusad vaadata, selle üle saab ilmselt lõputult vaielda projekti igas etapis.

Ootuspäraselt on kumagi projekti kohta kõlanud ka ettepanek, et uus kultuuritempel võiks kerkida küll, aga kusagil mujal. Et nii ooperimaja laiendus kui ka Tartu SÜKU on jäänud riiklikult tähtsate kultuuriobjektide sõelale, kuhu jõudnud 11 projektist tuleb jaanipäeva eel riigikogul välja valida kaks, mille ehitust toetab kultuurkapital, siis võiks alles nüüd uue asukoha kasuks otsustamine tähendada, et rahvusoperile uue saali ning Tartu linnaraamatukogule ja kunstimuseumile ühishoone rajamine jääks suure tõenäosusega taas määramata ajaks hoopis pausile.

Kohalike valimiste eel otsusele jõudma pidavad poliitikud on igal juhul raske valiku ees: kas riskida vastuolulisteks osutunud kultuuriobjektide toetamisega või võimalusega, et vähem kõmu tekitanud projektid võivad rahva ükskõikseks jätta ka pärast valimist?

ANDRES VARUSTIN

VÄLJAANDJA AS Ohtuleht Kirjastus Narva mnt 13, 10151 Tallinn
Klientiteenindus tel 666 2233
leht@ohtuleht.ee, www.ohtuleht.ee

TRÜKK AS Kroonpress, Tähe 133, 51013 Tartu

TELLIMINE JA KOJUKANNE tel 666 2233, tellimine@ohtulehtkirjastus.ee, pood.ohtuleht.ee

REKLAAM JA KUULUTUSED tel 614 4100, faks 614 4050, reklaam@ohtuleht.ee, kuulutused.ohtuleht.ee

Kõik Ohtulehes avaldatud artiklid, fotod ja illustreerimised on autoriõigusega kaitstud teosed, mille kasutuse reeglid on sätestatud autoriõiguse seaduses. Rõhutame, et nende reprodutseerimine ja levitamine ilma AS Ohtuleht Kirjastuse kirjaliku nõusolekuta on keelatud. Toimetusel on õigus kaastoid nendele selguse huvides toimetada ja lühendada. Kaastoid ei tagastata ega reitsenseerita. Toimetus aktsepteerib vaid isiklikult kohale toimetatud või tähtsate postiga toimetusele saadetud õiendusi ja vastulauseid. Isikuandmetega seotud küsimustes palume pöörduda aadressil isikuandmed@ohtuleht.ee. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel 646 3363.

ARVAMUS.OHTULEHT.EE

Toimetaja Elis Kusma
Tel 614 4028
elis.kusma@ohtuleht.ee

Minust sõltub kõik?

ELISABETH HELENA VALTER
MAILI KUKKE
KARMEN-JOHANNA KÄRMAS
Gustav Adolphi gümnaasium

ma mängisin kunagi aiaäärse tänava lapsena
tirisin väikest öde juukseidpidi
enda juuksed olid suure venna peos
nii nagu mind tõmmati, tõmbasin teist
enne ei lasknud keegi lahti
kuni salk juukseid oli käes
või esimene nutma hakkas
meil aiaäärne tänava

kasvasin üles
tänav on nüüd linn ja riik ja kõik ülejäänud
mida ma ei näe,
aga millest ma kuulen
ta karjub
ta ulub iga kord
tal on väsinud ilme ja plaastritega haavad
vend on ikka siin
kuigi tal pole nägu
või kui on, siis vaid üheks päevaks
homme on juba kadunud
ta kitkub endiselt salaja juuksekarvu
või lööb vaikselt küünarnukiga
jätab käsivartele õrnu siniseid laike
mina olen ikka samasugune
ja öde on ka
ainult et me ei kisu enam juustest
me kasvasime sellest välja

ja need näod
kes väiksenäe minu patse jõllitasid
nad toovad mind tagasi
nendele tänavatele
kus kõndisin öösel suitsetava mehe kõrval
ja ma tean, et ta tahtis mind
see oli mu piir
tänav lõpp oli minu kauge piirima,
sest ma tean, et seal võib üle ääre kukkuda
sealt algab see, mis pole loodud
meile
tänavas
see lõpp pole eales meist hoidnud kätega kinni
ta peletab eemale

üks kord aitasin vanal naisel
ta pojenge kasta
ta polnud mu vanaema
ma kartsin
et ta ei luba mind koju,
sest ta elas üksinda
aga ta seisis aia peal, kuni ma teda enam ei näinud
ta lehvitas mulle
ma ei julgenud enam tagasi minna
ma kuulsin hiljem, et see kurvastas teda
ma pole tema oma
keegi pole tema oma
tema pole kellegi oma
see hetk oli nii sünnis
see üksindus on nii tema
ja ma polnud osa sellest

me mängisime tänava lastega palli
kui olime väiksemad
üks poiss murdis käeluu
ta ei nutnud, ta isa oli teda nii õpetanud
ta oksendas valust, aga ta oli uhke

ma seisin bussipeatuses
minu kõrval oli mees
ta kokkuvajuvad silmad vaatasid mulle otsa
ta küsis minult midagi,
„ma ei saa aru, ma ei räägi vene keelt“
me nutsime, kuid tema silmadest ei tulnud vett
nendest langesid vaid tolmukübemed
ta oli kõik oma pisarad juba Eesti rüppe valanud

ja las igauks, kes on roninud Eesti äärde
ülitab oma kohta
see pole läbi, kuni paks naine laulab
laulunud on ta ju terve igaviku
oma sammastega majas
(aga lauluhäält tal küll ei ole)
aga publikul on ikka halb
publikul on halb,
sest lõpuks on ka nemad põhitõdedega hulkurid
lõpuks oleme igauks oma põhitõdedega hulkurid

iharad kujutlused
kõik armastused, keda armastatakse nimetatult
sest ühel hetkel koht, kus kartsite
et teile tullakse järele
tiriti kätega lahti
„koer“ on koer, sest ta ei ole kass jne
rõhudes katki ümbrust
mis sulgevad läbipäasu

ma usun vist tänaseks
et ma olen oma kasvatingimuste sünnitis
oma tänavate ja vanemate värvi
muuta saab elus vaid iseennast
keegi ütles mulle kunagi nii
minust sõltun mina
mõnikord ka mu öde
aga seda ka vaid hetkeks
kui ta põlved on marraskil
või nina on tatine
lohtutan teda
emban
vahel suudki annan
kuid kui päike kohtub merega, tean
ma tean

ma tean,
et mina sõltungi iseendast
suutmata mõnikord küll vaadata enda sisse
kuid mina olen iseenda seadus
iseenda ruum
mitte sõltuv kellegi liidust või koha struktuurist
kus põhjustatud lööve
on minu enda kanda
kui Eestil puudub
tal on puudujääk
ma valutan temaga
aga see on jagatud meie kõigi vahel

oleme haavatavad
nii ilusasti haavatavad
ma igatsen tagasi oma tänavale,
kus igavesti paistis päike
ja igavesti mu juuksed olid venna peos
ja kuigi kivid mu jalge all
tegid haiget
ei nutnud ma kunagi nii, kuis nutan ma nüüd
kuid süvendades pidevust endas
„ärkamine“ on seisund,
millest algab oma olemise
sõltumine
endast.

Ohtuleht
avaldatakse president
Kersti Kaljulaidi kõne-
korje žürii poolt äärmär-
kimist leidnud kirjutised.
Selle aasta teema oli
„Minust sõltub
kõik“.

Apoliitiline pühapäev

Eile oli pühapäev, aga mitte enam nii pühalik, et midagi teha ei saaks. Ma siis tegin.

**Maasikasaak tuleb
Ukraina abita**

Kõndisin metsa hernekeppe koguma. Need oli võsa alla trimmitud, korjasin, silusin ja teritasin. Mitte et mul hernerid juba külvatud oleks, aga hernepeenar on ometi üks kindel asi muutlikus maailmas. See tuleb niikui nii, valitsuse otsustest hoolimata. Hernekeppimatkal kuulasin põialpoisse, sinithaseid, vainu- ja laulurästast, hanesid, kablil-

JAAANUS JÄRS
Luual, aprillis 2021

kut, porri, metskurvitsat ja sookurgi. Nägin kiivitajaid põldude ja haigruid tiigi kohal.

Lõunaks praadisid kalu. Hoolimata „Seaspiracy“ filmist, mis maailmamerel vahuseid laineid lööb ja planeedi lõppu kuulutab. Kahmasin ahvenapurakad mõne euromündi eest poe eest kaubikust, kuhu kalamees tõi nad Peipsi kevadiselt kaldalt. Roog sai hea, Armas Abikaas ja kass Pänts ei olnud kiitusega kitsid.

Kastsin Kristallpalees tärganud redisepeenart, mille külvasin siis, kui Kalev Cramo tuli PAF-PAF Eesti-Läti meistriks ja Riia

VEF jäi teenitult teiseks. Nüüd hoidsin põialt Saaremaa võrkpalluritele, aga Balti kullakoorrem kallutati nibin-nabin hoopis Selveri ostukärsusse.

Ladusin viimased puud kuuri, leides halgude alt veel antiikset lund. Viimase vahtramahla kallasin purgist maha koos magusa elu otsingul uppunud kärbestega. Augud korkisin kinni.

Kõige olulisem asi – ehitasin lõpuni oma maasikalava. Võib-olla esimest korda Eesti põllumajanduse ajaloos kaeti selline rajatis taaskasutatud madratsi-